

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.I.20.378/2014/3. szám

A Debreceni Ítéltábla a Szutrély és Társa Ügyvédi Iroda (ügyintéző: Dr. Szutrély Nóra ügyvéd, címe) által képviselt felperes neve (címe) felperesnek - a Dr. Zeke László ügyvéd (címe) által képviselt alperes neve (címe) alperes ellen személyhez fűződő jogok megsértése miatt indult perében a Debreceni Törvényszék 6.P.20.225/2014/21. számú ítélete ellen a felperes részéről 23. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s:

A felperest 1986. szeptember 8. és 1990. január 31. között - a..... Városi Bíróságnak az orvosi felülvizsgálat törvényességét az orvosi bizottság véleménye szerint megállapító Pk.50.518/1986/2., majd Pk.50.033/1988/4. számú végzései alapján - az alperesi jogelőd kórház pszichiátriai osztályán kezelték.

A felperes a jelen perbeli keresettel azonos tartalommal a Magyar Állammal szemben 2008. december 8-án a Fővárosi Bíróság előtt terjesztett elő keresetet. A Fővárosi Bíróság 24.P.26.531/2008/2. számú ítéletével a keresetet elutasította; az első fokú ítéletet a Fővárosi Ítéltábla a felperes részére 2012. február 6-án kézbesített 7.Pf.31.568/2011/3. számú ítéletével - többek között azzal az indokolással, hogy a kereset a Magyar Állammal szemben nem érvényesíthető - helybenhagyta; a jogerős ítéletet a Kúria a felperes részére 2012. december 21-én kézbesített Pfv.IV.20.680/2012/4. számú felülvizsgálati ítéletével hatályában fenntartotta.

A felperes a 2014. február 17-én érkezett, majd módosított keresete szerint kérte annak a megállapítását, hogy az alperes megsértette a személyes szabadsághoz, testi épséghez, egészséghez, becsülethez és emberi méltósághoz fűződő személyiségi jogait, kérte továbbá az alperes kötelezését elégtétel adására és 100 000 Ft összegű nem vagyoni kártérítés megfizetésére. Előadta, hogy az alperesi jogelőd 1986. szeptember 8. és 1990.

január 31. között a jogszabályi feltételek és kötelező bírósági felülvizsgálat hiányában, kegyetlen módszerek alkalmazásával kezelte pszichiátriai zárt osztályon.

Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását, a felperes perköltségében marasztalását kérte, elsődlegesen azzal az indokkal, hogy a kereseti követelés elévült.

Az elsőfokú bíróság 21. sorszámu ítéletével a felperes keresetét elutasította, és kötelezte a felperest, hogy fizessen meg 15 napon belül az alperesnek 12 700 Ft összegű perköltséget.

Az első fokú ítélet indokolása szerint az előterjesztett elévülési kifogás folytán megállapítható volt, hogy a felperes kereseti követelése a 2014. március 14. napjáig hatályos Ptk. (a továbbiakban: Ptk.) 324. §-ának (1) bekezdése alapján elévültek, ezért bírósági úton nem érvényesíthetők. A követelések elévülésére vonatkozó általános szabály a Ptk. 360. §-ának (4) bekezdése szerinti utaló szabály alapján vonatkozik a kártérítési követelésekre is azzal, hogy az elévülés kezdő időpontja a Ptk. 360. §-ának (1) bekezdése alapján a károsodás bekövetkezésének időpontja. A személyiségi jogsértésnek a Ptk. 84. §-a (1) bekezdésének a) és c) pontjai szerint érvényesített objektív szankciói elévülése tekintetében, noha a perbeli jogviszonyra irányadó korábbi Ptk. - a hatályos Ptk. 2:51. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezéssel ellentétben - külön kifejezett normaszövegbeli rendelkezést nem tartalmazott, a követelésekre általános jelleggel meghatározott öt éves elévülési idő, speciális jogszabályi rendelkezés hiányában, az adott objektív szankciós követelésekre is irányadó. Az elévülési határidő kezdő időpontja pedig az ilyen követelések tekintetében a személyiségi jogsértés időpontjával esik egybe; a jogsértőként hivatkozott alperesi jogelődi magatartás 1990. január 31. napján véget ért, ezzel a perben érvényesített valamennyi követelés elévülése megkezdődött. Mivel a Pp. 3. §-ának (3) bekezdése szerinti, a bizonyítási teherről való tájékoztatás ellenére a felperes az elévülés nyugvására, megszakadására okot adó tényeket bizonyítani nem tudott, ezért a követelések 1995. február 1. napjával elévültek, a továbbiakban bírósági úton nem érvényesíthetők. Az elsőfokú bíróság rámutatott arra, hogy a felperes a Magyar Állammal szemben a Fővárosi Bíróság előtt 24.P.26.531/2008 számon az elévülést követően indított pert, ezért az a per relevanciával nem bír. Amennyiben ezt a pert az elévülési időn belül megindította volna, annak a feltételezésével, hogy a követelés kötelezettjének ismerete hiányában menthető okból nem érvényesíthette a jelen per alperesével szemben a követelését, és ez megalapozta volna az elévülés nyugvását, abban az esetben is a Ptk. 326. §-ának (2) bekezdése alapján a felperesnek ennek a pernek a befejezését követő egy éven belül lett volna lehetősége a követelés érvényesítésére, a jelen per megindítására azonban még a felülvizsgálati ítélet kézbesítését követő egy éven túl is került sor. Az elévülés szempontjából nem volt jelentősége a felperes által a Debreceni Városi Bíróság előtt P.20.189/1993 és P.23.234/2004, valamint a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság előtt 6.P.21.349/2004 számon rokkantsági nyugdíj felülvizsgálata tárgyában társadalombiztosítási szervekkel szemben megindított pereknek sem, mivel azokban a perekben az alperessel vagy jogelődjével szemben követelés érvényesítésére nem került sor, a perek folyamatban léte a személyiségi jogsértésből eredő bírósági követelések érvényesítését nem akadályozta.

Az elévülés megállapítására tekintettel az elsőfokú bíróság a kereset érdemi elbírálását mellőzte, és ebből az okból a keresetet elutasította.

A pervesztes felperest az elsőfokú bíróság a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján kötelezte az alperes javára a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. §-a (2) bekezdésének a) pontja és (3) bekezdése, valamint 4/A. §-ának (1) bekezdése szerint megállapított, az Áfa összegét is tartalmazó 12 700 Ft összegű ügyvédi munkadíj mint elsőfokú perköltség megfizetésére, továbbá a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (1) bekezdése és 14. §-a alapján rendelkezett a felperes személyes költségmentességére figyelemmel a le nem rótt kereseti illeték állam általi viseléséről.

Az ítélettel szemben a felperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben kérte az első fokú ítélet megváltoztatását, a keresetének való helyt adást, az alperesnek első- és másodfokú perköltségében marasztalását. A fellebbezésben előadta, hogy az elsőfokú bíróságnak a követelés elévülésével kapcsolatban kifejtett álláspontja téves. A Ptk. a személyiségi jogsértés a 84. §-ában meghatározott szankcióihoz sem elévülési, sem jogvesztő határidőket nem társít, a személyiségi jogsértésből eredő követelések nem évülnek el. A károsodás egyébként is folyamatosan jelen van az életében, tehát még az elévülésnek az első fokú ítélet általi értelmezése esetében is öt évre visszamenőlegesen igényt terjeszthet elő. Mindezek felül megismételte az első fokú eljárásban előadott, az alperesi jogelőd pszichiátriai osztályán történő kezelésével kapcsolatos sérelmeit.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmet nem terjesztett elő.

Az ítélet tábla a fellebbezést a következők szerint nem találta alaposnak:

Az elsőfokú bíróság a kérelem és az ellenkérelem keretei között a szükséges bizonyítási eljárást lefolytatta, a bizonyítékoknak a Pp. 206. §-ának (1) bekezdése szerinti mérlegelési jogkörében a tényállást helyesen állapította meg, az abból levont jogi következtetései és az érdemi döntése is helytálló, az ítélet jogi indokolásával az ítélet tábla minden részében egyetértett.

Az ítélet tábla az elsőfokú bíróság jogi álláspontját osztotta abban, hogy a polgári anyagi jogi rendelkezések nyelvtani és logikai értelmezése alapján, az új Ptk. által normaszövegében is megerősített, azon álláspont a helyes, amely szerint a tulajdonjogi igényekhez képest az általános szabályok alóli kivételt megalapozó kifejezett jogszabályi rendelkezés hiányában a személyiségvédelemnek mind az objektív, mind a szubjektív jogkövetkezményei az esedékességtől számított öt éves határidőn belül évülnek el.

Kétségtelen, hogy a régi Ptk. a fenti jogkövetkezmények alkalmazása iránti igények elévüléséről nem rendelkezett, ezért a kifejezett jogszabályi előírás hiányának a következményét a jogalkalmazásnak kellett értelmeznie. A bírói gyakorlatban fellelhető olyan álláspont (így Fővárosi Ítélet tábla 2.Pf.21.631/2011/7.), amely a személyiségi jogi speciális igények elévülésére a Ptk. 115. §-ának (1) bekezdését alkalmazta azzal, hogy a tulajdonjogi igények elévülésének kizárására vonatkozó rendelkezés analógiaképpen irányadó a személyiségi jogra, tekintettel arra, hogy a személyiségi jogi jogviszonyok - a

dologi jogviszonyokhoz hasonlóan - negatív tartalmú, a kötelezettektől tartózkodást megkövetelő, abszolút jellegű jogviszonyok; ezért azok megsértése a sérelem időpontjától függetlenül bármikor megalapozza az objektív szankciók iránti igényt. Ezt az álláspontot az ítélőtábla azonban nem osztja. A Ptk. 324. §-ának (1) bekezdése kifejezetten úgy rendelkezett, hogy a követelések öt év alatt elévülnek, ha a jogszabály másként nem rendelkezik. A jogszabályi rendelkezés tehát az általános szabályok szerint elévülő követeléseket nem szűkítette le meghatározott, így csak a kötelmi jogi követelésekre, hanem ezzel ellentétesen az általános elévülési szabályok alóli kivételt csak *kifejezett* jogszabályi rendelkezésekhez kötötte. A Ptk. 115. §-ának (1) bekezdése *kizárólag* a tulajdonjogi igények részében zárta ki az elévülést, azonban ilyen rendelkezést a személyiségi jogi igények tekintetében nem határozott meg. A két típusú igény jellege egyébként is eltér: a tulajdonjogi igények ugyanis minden esetben a tényleges tulajdoni viszony fennállásához igazodnak, az elévülés kizárása pedig azt célozza, hogy amennyiben valaki az adott dolog tekintetében igazolni tudja tulajdonjogának fennállását, úgy a tulajdonjogból eredő jogosultságokat bármikor gyakorolni tudja. A tulajdonjogi igény elévülésének a megengedése ahhoz vezetne, hogy az elévülési időn túl a jogvita tárgyát képező, a tulajdonjoggal rendelkezéssel alapuló igényt senki nem tudná érvényesíteni: a tulajdonos az elévülés miatt, az igénnyel szemben fellépő fél pedig azért, mert tulajdonjog hiányában a dologgal nem rendelkezhet, mindez pedig az alapvető gazdasági törvényszerűségekkel ellentétes eredményt okozna.

A személyiségi jogsértéssel alapuló objektív jogkövetkezmény iránti igény azonban azon alapul, hogy a személyiséget ért sérelmek kompenzálására a jogosultnak meghatározott, speciális, nem pénzbeli jellegű, törvény által biztosított jogosultságai - így elégtétel adása, jogsértést megelőző állapot helyreállítása - keletkeznek. Az elévülés jogintézményének az értelme, hogy az idő múlása következtében már nem várható el a tényállás teljes körű tisztázása, a jogalkotó mintegy vélelmezi, hogy az a fél, aki igénye érvényesítéséről hosszú ideig nem gondoskodott, lemondott az ahhoz kapcsolódó jogokról, az idő múlásából eredő bizonyítási nehézségek tehát nem terhelhetők arra a személyre, akivel szemben a jogosult igényt kíván érvényesíteni. A tulajdonjogi igények érvényesítésével szemben, ahol a bizonyítás a jogosultat terheli, a személyiségi jogsértés objektív jogkövetkezményeinek alkalmazása esetén a jogsértés jellege számos esetben a kötelezettre bizonyítási terhet ró; nyilvánvalóan nem várható el rendkívül hosszú idő után például a jóhírnév sérelmére alapított igények esetén a kötelezettől annak a bizonyítása, hogy az általa közölt, híresztelt tények a valóságnak megfelelnek. Mindezekből következően a polgári anyagi jog alapvető elvi szabályai, de az elévülésről rendelkező jogszabályhelyek nyelvtani értelmezése alapján is arra a következtetésre lehet jutni, hogy a régi Ptk. hatálya alatt megvalósuló személyiségi jogsértések miatt követelt objektív jogkövetkezmények iránti igények az általános szabályok szerint elévültek.

Ugyanezt az álláspontot támasztja alá a 2014. március 15-én hatályba lépett 2013. évi V. törvény (új Ptk.) jogi szabályozása. Az új Ptk. 2:51. §-ának (1) bekezdése kifejezetten rögzíti, hogy a felróhatóságtól független személyiségi jogi szankciókat a sérelmet szenvedett fél az elévülési időn belül követelheti. Az új szabályozás egyértelművé teszi, hogy a személyiségi jogok megsértése kötelmi jogviszonyt keletkeztet a felek között. A Ptk. 6:2. §-ának (1) bekezdése a kötelemkeletkeztető tények körében sorolja fel azokat a

helyzeteket, amelyek a személyiségi jogok megsértéséből állnak elő, mindebből önmagában is következik, hogy az elévülés szabályai a személyiségvédelmi igények körében is alkalmazandók, ettől függetlenül is hangsúlyozza az előző jogszabályhely, hogy a felróhatóságtól független objektív személyiségvédelmi eszközök igénybe vételére csak az elévülési időn belül van lehetőség. A Polgári Törvénykönyv hatályba lépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (Ptké.) pedig semmilyen rendelkezést nem tartalmaz az új törvény hatályba lépése előtt elkövetett személyiségi jogsértések objektív szankcióinak elévüléséről, mindebből értelemszerűen következik, hogy az új szabályozás nem egy fennálló jogi helyzetet kívánt megváltoztatni - ebben az esetben ugyanis elengedhetetlen lett volna arról rendelkeznie, hogy a korábbi jogsértések miatt igényelhető, felróhatóságtól független jogkövetkezmények az új törvény hatályba lépéséhez képest mikor évülnek el -, hanem csak a korábbi jogi szabályozás értelmezési hiányosságait szándékozott megoldani.

Nem értelmezhető a felperesnek a jogsérelem folyamatos fennállására történő hivatkozása sem, mivel a személyiségi jogi igények esedékessége a jogsértés megvalósulásával következik be, függetlenül attól, hogy a jogsértés hatása ezt követően milyen időtartamban jelentkezik. Az ellenkező értelmezés ahhoz a nyilvánvalóan nem támogatható helyzethez vezetne, hogy a követelés érvényesíthetőségét a jogsérelem szubjektív érzete, az egyéni tűrőképesség bizonytalan körülményei befolyásolnák.

Mindezek alapján az elsőfokú bíróság ítéletének a keresetet elutasító rendelkezése érdemben helyes, ezért azt az ítéletábra a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

Az alperes részéről a másodfokú eljárásban jogi képviseleti tevékenység nem merült fel, ezért az ítéletábra mellőzte a pereszes felperes másodfokú perköltségben marasztalását. A felperes személyes költségmentessége folytán pedig a le nem rótt fellebbezési illeték a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdése és 14. §-a alapján az állam terhén maradt.

D e b r e c e n, 2014. november 27.

Dr. Csikiné dr. Gyuranecz Márta s.k. a tanács elnöke, Dr. Pribula László s.k. előadó bíró,
Dr. Bakó Pál s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő